

Odluka:

U-III/5765/2012

Zbirni podatci

Broj odluke: U-III/5765/2012

Datum odluke: 11.03.2014

Vrsta odluke: Odluka i rješenje

[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica Suda, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Ivan Matija, Davor Krapac, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupcima koje su ustavnim tužbama pokrenuli D. I. iz S. N., trgovačko društvo V. d. d. V. u stečaju te J. K. iz Z., na sjednici održanoj 11. ožujka 2014. jednoglasno je donio

O D L U K U

I. Usvaja se ustavna tužba D. I. u predmetu broj: U-III-5765/2012.

II. Ukida se rješenje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012. i predmet se vraća tom sudu na ponovni postupak.

III. Ova odluka objavit će se u "Narodnim novinama".

i

R J E Š E N J E

I. Odbacuju se ustavne tužbe trgovačkog društva V. d. d. V. u stečaju u predmetu broj: U-III-5797/2012 i J. K. u predmetu broj: U-III-5804/2012.

II. Ovo rješenje objavit će se u "Narodnim novinama".

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Ustavne tužbe u ovim predmetima podnesene su protiv dvaju rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VTS). Riječ je o rješenjima broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012. i broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012.

Osporenim rješenjima VTS je odbacio žalbe podnositelja ustavnih tužbi kao nedopuštene s obrazloženjem da su izjavljene od neovlaštenih osoba.

Žalbe su bile izjavljene protiv prvostupanjskog rješenja Trgovačkog suda u Varaždinu poslovni broj St-25/12-71 od 19. srpnja 2012., kojim je nad trgovačkim društvom V. d. d. V. otvoren

stečajni postupak (u daljnjem tekstu: rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad V.).

1.1. Protiv rješenja VTS-a broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012., kojim je kao nedopuštena odbačena "žalba stečajnog dužnika V. d. d. u stečaju, V.", ustavnu tužbu su podnijeli:

- trgovačko društvo V. d. d. u stečaju V. (u daljnjem tekstu: V.), po odvjetniku J. K. iz O. d. K. i P. iz Z. (predmet broj: U-III-5797/2012), i

- D. I. iz S. N., direktor i zakonski zastupnik V. do otvaranja stečajnog postupka nad tim trgovačkim društvom 19. srpnja 2012. (predmet broj: U-III-5765/2012).

1.2. Protiv rješenja VTS-a broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012., kojim je kao nedopuštena odbačena "žalba odvjetnika J. K. iz O. d. K. i P. iz Z., M. 14", ustavnu tužbu podnio je J. K. iz Z., koji je bio punomoćnik V. od 27. veljače 2012. do 19. srpnja 2012. (predmet broj: U-III-5804/2012).

2. Ustavni sud utvrđuje da su sve tri ustavne tužbe podnesene u istoj pravnoj stvari, da se odnose na isto pravno pitanje, da su prigovori svih podnositelja istovrsni i da svi predlažu usvajanje ustavnih tužbi i ukidanje osporenih rješenja VTS-a. Sukladno tome, Ustavni sud spojio je predmete broj U-III-5765/2012, U-III-5797/2012 i U-III-5804/2012 te je u odnosu na njih proveo jedan postupak.

3. Ustavnom sudu dostavljen je, na njegov zahtjev, spis Trgovačkog suda u Varaždinu broj: St-25/12.

4. VTS je primijenio na predmet koji se razmatra u ovom ustavnosudskom postupku Stečajni zakon u tekstu koji je bio na snazi do 11. prosinca 2012. ("Narodne novine" broj 44/96., 29/99., 129/00., 123/03., 82/06., 116/10., 25/12.; u daljnjem tekstu SteZ). Stoga će se u ovoj odluci Ustavni sud pozivati na brojčane oznake članaka i stavaka SteZ-a koji su važili do donošenja osporenih rješenja, neovisno o njihovim kasnijim izmjenama ("Narodne novine broj 133/12.).

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Na prijedlog Republike Hrvatske, Ministarstva financija, Porezne

uprave, Područnog ureda Varaždin, Trgovački sud u Varaždinu svojim je rješenjem od 19. srpnja 2012. otvorio nad dužnikom V. stečajni postupak zbog nemogućnosti izvršavanja dospjelih novčanih obveza od 12. listopada 2009. do 13. siječnja 2012. i zbog trajanja blokade duže od 60 dana. Taj je sud istim rješenjem imenovao stečajnog upravitelja V. (točke 1. i 2. izreke rješenja), a odredio je i provedbu svih potrebnih radnji pri otvaranju stečajnog postupka, u skladu sa SteŽ-om (točke od 3. do 12. izreke rješenja).

6. Protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad V. podnesene su dvije žalbe.

6.1. U prvoj žalbi, u povodu koje je VTS donio osporeno rješenje broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012., žalitelj je naslovljen kao "DUŽNIK: V. d.d. V.", pri čemu je na kraju žalbe bio potpisan "direktor D. I.". Žalba je bila napisana ispod memoranduma V. Nije sadržavala pečat tog društva.

Tu je žalbu VTS kvalificirao kao žalbu stečajnog dužnika (V.). Izreka rješenja broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012. glasi:

"Odbacuje se žalba stečajnog dužnika V. d.d. u stečaju, V., izjavljena protiv rješenja Trgovačkog suda u Varaždinu poslovni broj St-25/12-71 od 19. srpnja 2012. kao nedopuštena."

6.2. U drugoj žalbi, u povodu koje je VTS donio osporeno rješenje broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012., žalitelj je naslovljen kao "STEČAJNI DUŽNIK: V. d.d. V., zastupan po punomoćniku J. K., odvjetniku u OD K. i p. j.t.d. iz Z., M.". Na žalbi je bio istaknut memorandum O. d. K. i p. j.t.d. Sadržavala je pečat i potpis odvjetnika J. K.

To je žalbu VTS kvalificirao kao žalbu privatne osobe. Izreka rješenja broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012. glasi:

"Odbacuje se žalba odvjetnika J. K. iz O. d. K. i P. iz Z., M. 14, izjavljena protiv rješenja Trgovačkog suda u Varaždinu poslovni broj St-25/12-71 od 19. srpnja 2012. kao nedopuštena."

Nakon što je na prikazani način kvalificirao žalitelje, za obje je žalbe VTS ocijenio da su nedopuštene jer su podnesene od neovlaštenih osoba.

III. DOPUŠTENOST USTAVNIH TUŽBI

7. S obzirom na njihov različit pravni položaj pred Ustavnim sudom, Ustavni sud razmotrio je dopuštenost ustavne tužbe svakog podnositelja zasebno.

1) Ustavna tužba podnositelja J. K.

8. Podnositelj ustavne tužbe u predmetu broj: U-III-5804/2012, odvjetnik J. K., bio je punomoćnik V. u postupku radi prijedloga za otvaranje stečajnog postupka nad tim trgovačkim društvom od 27. veljače 2012. (kada mu je V. izdao punomoć) do 19. srpnja 2012. (kada je rješenjem Trgovačkog suda u Varaždinu nad V. otvoren stečajni postupak, kojeg dana su to rješenje i oglas otvaranju

stečajnog postupka stavljeni na oglasnu ploču suda).

Sukladno tome, ni u sudskom postupku vezanom uz otvaranje stečajnog postupka nad V. ni u osporenom rješenju VTS-a broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012. nije se odlučivalo ni o kakvim pravima i obvezama podnositelja ustavne tužbe J. K.

9. Mjerodavni dijelovi članka 62. stavka 1. i članka 72. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/02., 49/02.-pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) glase:

"V. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Članak 62.

(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti ... kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ... povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom ...

(...)"

"Članak 72.

Ustavni sud će rješenjem odbaciti ustavnu tužbu: ... ako je ustavna tužba ... nedopuštena. Tužba je nedopuštena: ... ako je tužbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za njezino podnošenje ..."

10. Budući da podnositelj J. K. nije osoba ovlaštena za podnošenje ustavne tužbe jer se u osporenom rješenju VTS-a broj: PŽ-6355/12-3 od 3. listopada 2012. nije odlučivalo o njegovim pravima i obvezama, na temelju članka 72. Ustavnog zakona riješeno je kao u točki I. izreke rješenja.

2) Ustavna tužba V., zastupanog po odvjetniku J. K.

11. Uz ustavnu tužbu V. u predmetu broj: U-III-5797/2012, koju je podnio odvjetnik J. K., nije bila priložena posebna punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom, koja je obvezna prema članku 24. stavku 2. Ustavnog zakona. Taj članak glasi:

"Članak 24.

(...)"

(2) Ovlaštenje punomoćnika za poduzimanje svih ili samo određenih radnji u postupku mora se temeljiti na posebnoj punomoći."

12. Ustavni sud zatražio je 21. studenoga 2012. od odvjetnika J. K. dopunu ustavne tužbe dostavom posebne punomoći, uz upozorenje o posljedicama koje predviđa Ustavni zakon u slučaju da ustavna tužba ne bude dopunjena traženom punomoći. Odvjetnik J. K. odgovorio je 30. studenoga 2012. da s obzirom na otvoreni stečajni postupak nije u mogućnosti ishoditi posebnu punomoć radi podnošenja ustavne tužbe protiv rješenja VTS-a

broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012.

13.Članak 19. stavak 4. Ustavnog zakona propisuje da će se podnesak, koji bude vraćen bez dopune, odbaciti. Sukladno tome, riješeno je kao u točki I. izreke rješenja.

3) Ustavna tužba podnositelja D. I.

14.Podnositelj D. I. u ustavnoj tužbi ispod svoga imena naznačuje da je "direktor stečajnog dužnika V. d.d. u stečaju". Međutim, on je to prestao biti 19. srpnja 2012., na dan otvaranja stečajnog postupka nad V. Osim toga, iz sadržaja ustavne tužbe jasno je da stvarnim podnositeljem ustavne tužbe smatra V. Tako navodi, primjerice, da je osporenim rješenjem VTS-a broj: PŽ-5804/12-3 od 5. rujna 2012. odbačena "žalba stečajnog dužnika ovdje podnositelja ustavne tužbe" (to jest V.).

Ustavni sud ocjenjuje relevantnim to što je podnositelj D. I. osoba iz članka 53. stavka 6. SteZ-a, koji je bio ovlašten podnijeti žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad V.

15.Mjerodavni dio članka 53. stavka 6. SteZ-a (nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, "Narodne novine" broj 133/12., riječ je o članku 53. stavku 8. SteZ-a) propisuje:

"Članak 53.

(...)

(6) Protiv rješenja o otvaranju stečajnoga postupka žalbu može podnijeti osoba koja je bila zastupnik po zakonu dužnika pravne osobe do dana nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnoga postupka, ...

(...)"

Na odgovarajućim mjestima u nastavku teksta, osoba iz članka 53. stavka 6. SteZ-a skraćeno će se nazivati i "bivši zastupnik po zakonu dužnika" ili ovlašteni žalitelj".

Mjerodavni dio članka 89. SteZ-a propisuje:

"Prijelaz prava dužnikovih tijela ... na stečajnoga upravitelja

Članak 89.

Otvaranjem stečajnoga postupka prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnoga upravitelja. ..."

16.Pri ocjeni dopuštenosti ustavne tužbe podnositelja D. I., Ustavni sud uvažava utvrđenje samog podnositelja da je riječ o ustavnoj tužbi "stečajnog dužnika ovdje podnositelja ustavne tužbe", to jest V. S obzirom na osobitosti konkretnog slučaja, Ustavni sud potvrđuje da zahtjevi pravilnog provođenja pravde nalažu donošenje zaključka da je podnositelj D. I. i podnio ustavnu tužbu u ime i za račun V.

Naime, kad bi se prihvatilo stajalište da je D. I. podnio ustavnu tužbu u osobno ime, to bi moralo dovesti do njezina odbacivanja. Istodobno, međutim, to bi stajalište dovelo do apsolutne uskrate prava stečajnih dužnika na ustavnu tužbu, budući da ne bi postojala osoba koja bi je u ime dužnika bila ovlaštena podnijeti (v. i točku 29. obrazloženja ove odluke i rješenja).

16.1. Prvo, stečajnom upravitelju kao zakonskom zastupniku stečajnog dužnika nije dopušteno podnijeti ustavnu tužbu jer članak 53. stavak 6. SteZ-a isključuje mogućnost da stečajni upravitelj zastupa dužnika u žalbenom postupku protiv otvaranja stečajnog postupka nad njim (v. točku 25. obrazloženja ove odluke i rješenja).

16.2.Drugo, ni bivšem punomoćniku stečajnog dužnika također nije dopušteno podnijeti ustavnu tužbu u ime stečajnog dužnika. Naime, punomoć za zastupanje dužnika prestaje punomoćniku po sili zakona na dan otvaranja stečajnog postupka odnosno, iznimno, mjesec dana kasnije. Članak 101. stavci 2. i 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. - pročišćeni tekst, 25/13.) glase:

"Članak 101.

(...)

U slučaju stečaja punomoć koju je izdao stečajni dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, ako zakonom nije drugačije određeno.

Iznimno od odredaba st. ... 2. ovog člana, punomoćnik je dužan još mjesec dana obavljati radnje u postupku ako je potrebno da od stranke otkloni štetu."

Sukladno tome, ne postoji mogućnost da bivši punomoćnik ishodi od stečajnog dužnika posebnu punomoć za zastupanje pred Ustavnim sudom u povodu rješenja VTS-a kojim se odlučilo o žalbi protiv prvostupanjskog rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad dužnikom (v. točku od 11. do 13. obrazloženja ove odluke i rješenja).

16.3.Treće, bivšem punomoćniku stečajnog dužnika nije dopušteno podnijeti ustavnu tužbu ni u svoje osobno ime jer se osporenim rješenjem ne odlučuje o njegovim pravima ili obvezama, kako to traži članak 62. stavak 1. Ustavnog zakona (v. točku od 8. do 10. obrazloženja ove odluke i rješenja).

16.4. Četvrto, ni bivšem zakonskom zastupniku stečajnog dužnika nije dopušteno podnijeti ustavnu tužbu u osobno ime jer se osporenim rješenjem također ne odlučuje o njegovim pravima ili obvezama, kako to traži članak 62. stavak 1. Ustavnog zakona.

17.Zaključno, samo ona ustavna tužba za koju se može smatrati da je podnosi stečajni dužnik (protiv presude/rješenja VTS-a kojima

je odlučeno o žalbi protiv prvostupanjskog rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad dužnikom) ispunjava pretpostavke iz članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona.

Sukladno tome, ustavna tužba D. I., podnesena u ime i za račun V., ima se smatrati dopuštenom u smislu članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona. Kad se u nastavku spominje "podnositelj", ima se smatrati da je riječ o V.

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA U PREDMETU BROJ: U-III-5765/2012

18. Kao što je rečeno u točki 6.1. obrazloženja ove odluke i rješenja, VTS je žalbu, koju je protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad V. podnio D. I. u ime i za račun V., kvalificirao kao žalbu dužnika (V.) te ju je odbacio kao nedopuštenu. Mjerodavni dijelovi obrazloženja osporenog rješenja VTS-a glase:

"... odredbom članka 53. stavka 6. Stečajnog zakona izričito je propisano da protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka žalbu može podnijeti osoba koja je bila zastupnik po zakonu dužnika pravne osobe do dana nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka i dužnik pojedinac (...). Prema tome, iz navedene zakonske odredbe jasno proizlazi da protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka žalbu ne može podnijeti sam stečajni dužnik već isključivo osoba koja je do dana nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka bila zastupnik po zakonu dužnika pravne osobe i to u svoje ime, a za račun pravne osobe. Budući da iz žalbe protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka, proizlazi da je tu žalbu podnio stečajni dužnik zastupan po direktoru D. I. (kojem je usput rečeno, u smislu odredbe članka 89. Stečajnog zakona samim otvaranjem stečajnog postupka prestalo pravo da sukladno odredbi članka 41. i 241. Zakona o trgovačkim društvima zastupa V. d.d.), a ne sam zastupnik po zakonu tog trgovačkog društva do otvaranja stečaja D. I. u svoje ime (a za račun dužnika), takva žalba nije dopuštena jer je u smislu odredbe članka 53. stavak 6. Stečajnog zakona podnesena od strane neovlaštene osobe.

Slijedom navedenog valjalo je na temelju članka 380. točka 1. Zakona o parničnom postupku, a u vezi s člankom 6. Stečajnog zakona, žalbu stečajnog dužnika V. d.d. u stečaju izjavljenu po bivšem zastupniku po zakonu te pravne osobe odbaciti kao nedopuštenu."

19. Podnositelj tvrdi da su, odbacivanjem njegove žalbe, V. grubo povrijeđena prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), i to ustavno pravo na žalbu (članak 18.) i ustavno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1.).

Navodi da je drugostupanjski sud "arbitrarnim postupanjem odbacio podnesenu žalbu bez meritornog preispitivanja postupajući na način koji se može kvalificirati kao i prekomjerni formalizam na štetu prava i interesa podnositelja ustavne tužbe koji za posljedicu ima ograničavanje odnosno isključenje prava

podnositelja na pristup sudu, čime je narušena sama bit 'prava na sud' i što je nesumnjivo u suprotnosti s ustavnom garancijom iz čl. 29. st. 1. Ustava".

20. Pravo na pristup sudu, na koje se poziva podnositelj, sastavni je dio "prava na sud". To pravo ulazi u okvir članka 29. stavka 1. Ustava, koji u mjerodavnom dijelu glasi:

"Članak 29.

Svatko ima pravo da ... sud ... odluči o njegovim pravima i obvezama ..."

Ostaje da se ispita otvara li u okolnostima konkretnog slučaja prigovor podnositelja neko ustavnopravno pitanje, to jest takvo o kojem bi Ustavni sud mogao raspravljati.

21. Načelo prema kojemu mora postojati mogućnost obraćanja sucu pripada u općepriznata temeljna načela prava. Bilo bi nezamislivo da se u pravnom poretku utemeljenom na vladavini prava strankama priznaju mnogobrojna procesna jamstva u postupku koji je u tijeku, a da se pritom ne štiti ono što zapravo omogućuje korištenje tim jamstvima. To je pristup sudu. Obilježja pravičnosti, javnosti i brzine sudskog postupka nemaju nikakvu vrijednost ako sudskog postupka uopće nema (usp., mutatis mutandis, predmet Europskog suda za ljudska prava Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda, 21. veljače 1975., zahtjev br. 4451/70, § 35.).

Međutim, pravo na pristup sudu nije i ne može biti apsolutno. To pravo je podvrgnuto ograničenjima i uvjetima jer po samoj svojoj naravi zahtijeva regulaciju države. Stoga zakonodavac u uređenju prava na pristup sudu ima izvjesnu slobodu procjene, osobito kad je riječ o pretpostavkama koje se tiču dopuštenosti ulaganja pravnih sredstava. Postavljeni uvjeti i ograničenja, međutim, ne smiju umanjiti pristup sudu na takav način ili do takve mjere da bude narušena sama bit prava na sud. Nadalje, takvi se uvjeti i ograničenja neće smatrati suglasnima s člankom 29. stavkom 1. Ustava ako nisu propisani radi ostvarenja legitimnog cilja ili ne postoji razuman odnos razmjernosti između načina na koji su primijenjeni i cilja koji se njima nastojao postići.

22. Polazeći od tih načela i uvažavajući okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud utvrđuje da prigovor iznesen u ustavnoj tužbi otvara pitanja vezana uz ograničenje prava stečajnog dužnika na pristup žalbenom sudu, ali i pitanja vezana uz onemogućavanje tom dužniku da ostvari svoje pravo na ustavnu tužbu. Stoga taj prigovor nije očito neosnovan i može biti ispitan pred Ustavnim sudom.

22.1. Ustavni sud naglašava da se naznačeni aspekti prethodno navedenih pitanja pojavljuju u njegovoj praksi prvi put. U istovrsnoj pravnoj situaciji Ustavni sud do sada je odbio prigovore dvaju podnositelja s aspekta članka 14. stavka 2. i članka 18. stavka 1. Ustava (rješenje broj: U-III-2285/2004 od 7. srpnja 2005.),

odnosno s aspekta članka 14. stavka 1., članka 18. stavka 1. i članka 29. Ustava, pri čemu se kod članka 29. Ustava ograničio na opće jamstvo pravičnosti pri vođenju postupka (rješenje broj: U-III-2652/2006 od 20. studenoga 2006.), ne ispitujući posebno pravo na pristup žalbenom sudu, ali ni pravo stečajnog dužnika na ustavnu tužbu.

1) Je li narušena bit ustavnog prava stečajnog dužnika na sud?

23. U ovom je slučaju podnositelj imao pristup VTS-u, ali samo do stupnja kad je utvrđeno da je njegova žalba nedopuštena zbog toga što ju je podnijela neovlaštena osoba. Sama činjenica da je podnositelj imao mogućnost podnijeti žalbu sudu ne mora nužno sama po sebi značiti da su ispunjeni zahtjevi iz članka 29. stavka 1. Ustava. Uvažavajući vladavinu prava u demokratskom društvu, i dalje ostaje da se utvrdi je li stupanj pristupa sudu koji je propisao članak 53. stavak 6. SteZ-a, odnosno način na koji je nadležni sud primijenio tu zakonsku odredbu, bio dostatan da u okolnostima konkretnog slučaja osigura podnositelju pravo na sud.

Ustavni sud podsjeća da je svrha pravila koja uređuju formalne i procesne pretpostavke za podnošenje pravnog sredstva osigurati pravilno provođenje sudskih postupaka, pri čemu stranke u postupku moraju računati na to da će se propisana pravila primijeniti i u njihovu slučaju. Međutim, propisana pravila ne smiju biti tako postavljena da je za stranku pravno sredstvo koje joj je na raspolaganju zapravo bezizgledno. Slično tome, način na koji su ta pravila primijenjena u konkretnom slučaju ne smije dovesti do toga da stranka bude neosnovano lišena pravnog sredstva koje joj je na raspolaganju.

24. U slučaju koji se razmatra u ovom ustavnosudskom postupku nije sporno da je podnositelj ustavne tužbe, kao direktor V. do otvaranja stečajnog postupka nad tim društvom, osoba iz članka 53. stavka 6. SteZ-a. To je potvrdio i VTS u osporenom rješenju.

Također nije sporno da je podnositelj potpisao žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad V. VTS je tu žalbu kvalificirao kao "žalbu stečajnog dužnika" (v. točku 6.1. obrazloženja ove odluke i rješenja) te ju je odbacio. Odbacivanje je obrazloženo time da je podnositelj žalbu podnio u ime i za račun V., a trebao ju je podnijeti u svoje osobno ime (a za račun V.). Ustavni sud stoga zaključuje da o odgovoru na to materijalno pitanje (je li podnositelj bio obvezan podnijeti žalbu u svoje osobno ime) ovisi je li u konkretnom slučaju djelotvorno ostvareno pravo na pristup žalbenom sudu.

25. Ustavni sud primjećuje da je rješenje iz članka 53. stavka 6. SteZ-a uvedeno u pravni poredak člankom 12. Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona ("Narodne novine" broj 29 od 26. ožujka 1999.; u daljnjem tekstu ZID SteZ/99), koji je stupio na snagu 20. ožujka 1999.

Do tada je u Stečajnom zakonu ("Narodne novine" broj 44 od 5. lipnja 1996.) bilo propisano da protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka žalbu može podnijeti "zakonski zastupnik dužnika pravne osobe". Razlog te izmjene obrazložen je u

Prijedlogu SteZ-a/99, u kojem je uz članak 12. ZID SteZ/99 navedeno:

"Uz članak 12.

U članku 53. stavku 5. (stavku 6. u vrijeme donošenja osporenog rješenja - op. Ustavnog suda) propisano je da protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik dužnika pravne osobe, ... Otvaranjem stečajnog postupka prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnog upravitelja ...; stečajni upravitelj postaje dakle zakonski zastupnik, a očito ne bi imalo nikakva smisla da stečajni upravitelj podnosi žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka. Izmjenom ove odredbe (čl. 53. st. 5.) te nejasnoće bi se otklonile."

Ustavni sud iz toga zaključuje da je zakonodavac imao jasnu i nedvosmislenu namjeru osigurati pravnoj osobi dužniku djelotvoran pristup žalbenom sudu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka. Međutim, očito je da su se u praksi pojavili problemi s obzirom da je zastupanje stečajnog dužnika već preuzeo stečajni upravitelj. Budući da je uloga stečajnog upravitelja provesti stečaj dužnika (a ne suprotno, to jest poduzimati radnje usmjerene protiv tog stečaja), sam je zakonodavac utvrdio kako "očito ne bi imalo nikakva smisla" da stečajni upravitelj podnosi tu žalbu. Stoga je, u "potrazi" za fizičkom osobom koja bi mogla biti ovlaštena podnijeti tu žalbu, rješenje pronađeno u "osobi koja je bila zastupnik po zakonu dužnika pravne osobe do dana nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka". Čini se, dakle, da razlog izričitog propisivanja osobe koja je ovlaštena podnositi tu žalbu u prvom redu leži u posebnosti pravne situacije nastale otvaranjem stečajnog postupka nad dužnikom.

25.1. Ustavni sud ne vidi da bi članak 53. stavak 6. SteZ-a sam po sebi bio nesuglasan s jamstvima članka 29. stavka 1. Ustava. S druge strane, budući da pravnu osobu pred sudom po naravi stvari uvijek zastupa neka fizička osoba, ta odredba pruža jasno pravilo za utvrđivanje tko je u konkretnom slučaju ta osoba (ovlašteni žalitelj). Odredba u tom smislu nije nejasna, neprecizna, nedovoljno određena ili nepredvidljiva, pa zadovoljava zahtjeve koje za pravne norme proizlaze iz vladavine prava.

25.2. Zakonodavac, međutim, nije izrijekom propisao u ime koga ovlašteni žalitelj podnosi žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka. Stoga ne postoji izričita zakonska obveza ovlaštenog žalitelja da je podnese u osobno ime.

26. Pravilo da ovlašteni žalitelj mora podnijeti žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka u svoje osobno ime (a za račun dužnika) stvoreno je u sudskoj praksi. Očito je riječ o sudskoj interpretaciji članka 53. stavka 6. SteZ-a.

To je pravilo izgrađeno u sudskoj praksi poslije stupanja na snagu ZID-a SteZ/99. VTS ga je obrazložio u rješenju broj: Pž-771/01 od

20. veljače 2001. U njemu je navedeno da "protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka žalbu ne može podnijeti dužnik pravna osoba, ... a to je i razumljivo, jer na dan otvaranja stečajnog postupka prava tijela dužnika pravne osobe prestaju i prelaze na stečajnog upravitelja (čl. 89. st. 1. SZ), pa nema tko poduzimati radnje u ime stečajnog dužnika nakon nastupanja pravnih posljedica, osim stečajnog upravitelja".

Na toj je osnovi VTS zaključio da ovlašteni žalitelj ima pravo podnijeti žalbu protiv otvaranja stečajnog postupka samo "u svoje ime", pri čemu je zauzeo strogo formalni pristup: svaka žalba koju podnese ovlašteni žalitelj bit će odbačena kao nedopuštena ako u njoj bude navedeno da je podnesena "u ime dužnika" ili da je podnosi sam dužnik. Sukladno tome, VTS je predvidio ozbiljne pravne posljedice za stečajnog dužnika u slučaju da se pri označavanju žalitelja u žalbi odstupi od pravila koje je taj sud izgradio u svojoj praksi.

26.1. Ustavni sud na toj osnovi zaključuje da ograničenje prava na pristup žalbenom sudu nije ustavnopravno sporno ako se žalba odbaci zbog toga što žalbu nije podnijela osoba iz članka 53. stavka 6. SteZ-a. To je ograničenje ustavnopravno prihvatljivo i ne dovodi do povrede prava na pristup sudu.

Međutim, sporno je s aspekta zaštite ustavnih prava stečajnog dužnika daljnje ograničenje stvoreno u sudskoj praksi: odbacivanje žalbe i onda kad je podnese osoba iz članka 53. stavka 6. SteZ-a, ali u žalbi ne naznači da je podnosi u osobno ime (nego navede da je podnosi u ime dužnika odnosno da je podnosi sam dužnik). Budući da je to ograničavajuće pravilo izgrađeno u sudskoj praksi, Ustavni sud dužan je ispitati je li se njegovom primjenom u okolnostima konkretnog slučaja nastojao postići legitimni cilj.

27. Ustavni sud ocjenjuje relevantnom činjenicu da je članak 53. stavak 6. SteZ-a izrijekom isključio mogućnost da stečajni upravitelj zastupa dužnika pred sudom kad je riječ o podnošenju žalbe protiv rješenja o pokretanju stečajnog postupka (v. točku 25. obrazloženja ove odluke i rješenja).

Međutim, kad je tome tako, onda nije i ne može biti legitimno opravdavati odbacivanje žalbe ovlaštenog žalitelja, koju je podnio u ime dužnika, time što je stečajni upravitelj jedini i isključivi zakonski zastupnik dužnika, kako to u svojoj praksi navodi VTS ("nema tko poduzimati radnje u ime stečajnog dužnika nakon nastupanja pravnih posljedica, osim stečajnog upravitelja" - rješenje VTS-a broj: PŽ-771/01 od 20. veljače 2001. i dr.).

Takvo stajalište implicira da u situaciji kad zakon zabranjuje stečajnom upravitelju da zastupa dužnika (kao što je to predviđeno člankom 53. stavkom 6. SteZ-a), pravna osoba dužnik ne može biti zastupana pred sudom. Ustavni sud nije uvjeren da u pravnom poretку utemeljenom na vladavini prava smije postojati situacija u kojoj ne postoji zastupnik pravne osobe u konkretnom postupku koji se vodi pred sudom.

U situaciji kad je stečajni upravitelj isključen od zastupanja

dužnika, a svrha žalbe jest zaštita stečajnog dužnika od otvaranja stečajnog postupka, pri čemu se u postupku ne odlučuje o pravima i obvezama ovlaštenog žalitelja, VTS je propustio razmotriti i druga moguća tumačenja članka 53. stavka 6. SteZ-a, koja bi u manjoj mjeri ovisila o formalnostima žalbe i koja bi veću pažnju poklanjala djelotvornom ostvarenju svrhe tog zakonskog članka. Ustavni sud je, naime, uvjeren da se članak 53. stavak 6. SteZ-a mogao protumačiti i na način koji ne bi doveo do zaključka da ovlašteni žalitelj ne smije podnijeti žalbu u ime stečajnog dužnika (primjerice, tumačenjem da je u članku 53. stavku 6. SteZ-a riječ o slučaju zastupanja stečajnog dužnika za poseban slučaj ili sl.). Ovo utvrđenje ni na koji način ne utječe i nije povezano s činjenicom da se na dan otvaranja stečajnog postupka prekidaju ex lege svi parnični postupci u kojima kao stranka sudjeluje stečajni dužnik, odnosno da dužnik nije u mogućnosti poduzimati parnične radnje budući da punomoć dužnika koja se odnosi na imovinu koja ulazi u stečajnu masu prestaje otvaranjem stečajnog postupka.

Zaključno, čini se da je način na koji je VTS protumačio i u konkretnom slučaju primijenio članak 53. stavak 6. SteZ-a rezultirao nerazmjerno teškim posljedicama za stečajnog dužnika. VTS je prvo utvrdio pravilo da ovlašteni žalitelj sve radnje mora provoditi samo u svoje ime, a onda je sve posljedice propusta tog žalitelja prebacio na dužnika. Tako je stvorena paradoksalna situacija u kojoj se stečajni dužnik penalizira za radnje za koje se ne smije smatrati da ih je on poduzeo.

28. Pri donošenju svoje ocjene o (ne)postojanju povrede članka 29. stavka 1. Ustava, Ustavni sud mora uzeti u obzir specifičnosti stečajnog postupka, a osobito način na koji je u članku 53. stavku 6. SteZ-a uređena pravna zaštita dužnika pravne osobe protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka, mjerodavnu sudsku praksu i svoju ustavnu zadaću da osigurava djelotvornu zaštitu prava stranaka, uključujući i fizičke i privatnopravne osobe. Naime, način na koji se osigurava i provodi sudska zaštita dužnika u stečajnim postupcima izravno utječe na temeljna prava dužnika, uključujući i njegovu daljnju pravnu egzistenciju.

Žalbeni sud u stečajnom postupku ima mogućnost izmijeniti individualnu pravnu situaciju dužnika koja je nastala rješenjem o otvaranju stečajnog postupka, pa je meritorno preispitivanje rješenja o otvaranju stečajnog postupka pred žalbenim sudom od egzistencijalne važnosti za svakog stečajnog dužnika. Stoga je na žalbenom sudu da pravna sredstva koja su zakonom predviđena za zaštitu stečajnih dužnika tumači i primjenjuje tako da njihova zaštita ne bude teorijska ili prividna nego provediva u praksi i djelotvorna.

Kraj takvog stanja stvari, mora se zaključiti da načinom na koji je VTS primijenio zakon u konkretnom slučaju nije postignuta svrha članka 53. stavka 6. SteZ-a, pri čemu je povrijeđena sama bit prava stečajnog dužnika na pristup žalbenom sudu, zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava.

29. VTS-ovo tumačenje članka 53. stavka 6. SteZ-a, koje se zasniva na obvezi ovlaštenog žalitelja da žalbu podnosi u osobno ime

(iako se u rješenju o otvaranju stečajnog postupka ne odlučuje o njegovim pravima i obvezama), izravno je suprotno članku 62. stavku 1. Ustavnog zakona, koji dopušta ustavnu tužbu samo onoj osobi o čijim se pravima i obvezama odlučivalo osporenim pojedinačnih aktom. VTS-ovo tumačenje dovodi do toga da su stečajni dužnici pri otvaranju stečajnih postupaka neosnovano lišeni prava na ustavnu tužbu koje im jamče članak 125. alineja 4. Ustava i članak 62. Ustavnog zakona.

30. Na temelju članka 76. stavka 1. Ustavnog zakona odlučeno je kao u točkama I. i II. izreke odluke.

31. Objava ove odluke i rješenja temelji se na članku 29. Ustavnog zakona.

PREDSJEDNICA

dr. sc. Jasna Omejec, v. r.

Zagreb, 11. ožujka 2014.

Broj: U-III-5765/2012

U-III-5797/2012

U-III-5804/2012